

Лазебна Н. В.,

Запорізький національний університет

ЗАСОБИ ВЕРБАЛЬНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПРЕСИВНОСТІ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕМАТИКИ

У статті йде мова про засоби вербальної реалізації експресивності англomовних текстів комп'ютерної тематики. Синтаксична організація текстів комп'ютерної тематики, розмежування понять експресивності та емотивності розглядаються автором статті на прикладі текстів комп'ютерної тематики.

Ключові слова: емотивність, експресивність, експресивний синтаксис, наростання, антитеза.

В статтєидетречь о средствахвербальнойреализацииэкспрессивностианглогязычныхтекстовкомпьютерной тематики. Синтаксическаяорганизациятекстовкомпьютерной тематики, разграничение понятийэкспрессивности и эмотивностирассматриваются автором статьи на примеретекстовкомпьютерной тематики.

Ключевые слова: эмотивность, экспрессивность, экспрессивный синтаксис, нарастание, антитеза.

The problem of English computer texts expressive verbal means is discussed further on. Syntactic organization of English computer texts, differentiation of expressivity and emotional breadth are considered by the author on the example of English computer texts.

Key words: emotional breadth, expressivity, expressive syntax, climax, antithesis.

Експресивність текстів інституційних дискурсів є актуальною проблемою у наш час. Науковий виклад тяжіє не лише до передавання фактичного матеріалу, але й до передачі авторського стилю, його інтенцій. Таким чином тексти інституційних дискурсів набувають експресивності, привертаючи увагу більшої аудиторії читачів. **Метою** нашого дослідження є виявлення стилістичних засобів вербальної реалізації експресивності текстів комп'ютерної тематики. Вирішуються наступні **задачі**:

1. Розглянути синтаксичні та стилістичні засоби вербальної реалізації експресивності англomовних текстів комп'ютерної тематики.

2. Виявити специфіку вербальної реалізації експресивності англomовних текстів комп'ютерної тематики.

Об'єктом нашого дослідження є засоби вербальної реалізації експресивності англomовних текстів комп'ютерної тематики. **Предметом** – стилістичні засоби вербальної реалізації експресивності англomовних текстів комп'ютерної тематики.

Проблеми експресивності й емоційності в мові розглядаються в працях багатьох дослідників. Деякі з них ототожнюють експресивність і емоційність (наприклад, В. У. Виноградов, Ш. Баллі, Е. Станкевич, В. А. Звєгинцев, А. А. Реформатський), інші намагаються розмежувати ці поняття (наприклад, Е. М. Галкіна-Федорук, А. І. Ефімов, Е. Ф. Петріцева). Проте некоректно, на нашу думку, повністю розмежовувати поняття “експресивність”, “емоційність”, хоч і недопустимо їх взаємозамінювати. Експресивність (виразність) – це поняття об’ємніше, ширше, оскільки в нього, окрім цілої гами різних смислових відтінків, входять також відтінки емоційної забарвленості (позитивні або негативні). Отже, емоційність і експресивність – це різні, але близькі явища.

Ми розглянемо специфіку емоційності і експресивності з урахуванням особливостей текстів комп’ютерної тематики. Специфіка текстів комп’ютерної тематики також не виключає використання емоційних і експресивних мовних засобів. Адже основне призначення цього типу текстів інституційних дискурсів – це передати авторську інтенцію, виражену у тексті, у повній мірі реципієнту. Насиченість текстів комп’ютерної тематики соціокультурною специфікою аудиторії, когнітивними і лінгвальними компетенціями автора виправдовує використання емоційно-експресивних стилістичних, синтаксичних та лексичних засобів. Як різновид наукового стилю, тексти комп’ютерної тематики тяжіють до максимальної об’єктивності, послідовності, логічності і стандартизованості викладу. На цьому фоні одиниці емоційного й експресивного забарвлення, як правило, виступають особливо помітно. Таким чином активізується не тільки інтелектуальне, але й образне мислення реципієнта [3, с. 62].

Одним з помітних білих плям у вивченні специфіки викладу текстів комп’ютерної тематики, є коло питань, пов’язаних з функціонуванням в них елементів експресивного синтаксису. Відомо, що в загальній “сім’ї” стилістичних прийомів і виразних засобів англійської літературної мови система експресивного синтаксису досліджена найменше. Ще менш вивчене функціонування елементів експресивного синтаксису, які знаходять послідовне застосування в мові текстів інституційних дискурсів. Елементи експресивного синтаксису текстів комп’ютерної тематики, що функціонують у науковій прозі, не тільки не суперечать мовній індивідуальності англійської наукової прози, що історично склалася, але, більш того, вони оформлюються відповідно до загальних типових правил синтаксичних побудов, характерних для наукової прози [2, с. 87], і тим самим чітко демонструють доцентрові сили функціонального стилю наукової прози. Наприклад, наступний уривок із статті сайту Word Spy свідчить про специфічну організацію тексту комп’ютерної тематики:

It takes advantage of a standard computation – called the checksum by communications nerds – that every Web server on the Internet normally uses

as a matter of course to verify that in coming data hasn't been corrupted. Apparently it's possible to take these check sumcalculations and use them to solve a tiny piece of a larger problem. Do this with enough computers (the Internet has millions of servers) and you can solve the larger problem inits entirety. That's the good news. The bad newsisthat, although messing with a few checksums won't cause a perceptible drop in the performance of the server, hi jacking millions or billions of checksum calculations would bring the machine to its digitalknees. It's just on more thing to keep Web site administrators chewing their fingernails [7].

Емоційність та експресивність даного уривку виражається інфінітивними, дієприкметниковими та герундіальними зворотами, образними виразами. Таким чином до логічного змісту додаються експресивно-емоційні відтінки. Також, емоційність та експресивність може передаватися особливим розташуванням слів, в результаті чого "переставлений" елемент речення стає виділеним, таким чином і привертає до себе увагу: *What ever may be the instances of propositions, not containing apparent variables, it is obvious that propositional functions, where values do not containapparent variables, are the source of propositions containing apparent variables [8, с. 87].* У наведеному прикладі інверсія виділених членів речення посилює їх змістове навантаження і переводить висловлювання з нейтрального плану у план експресивно-емоційний.

Своєрідна стилістична трансформація елементів експресивного синтаксису в текстах комп'ютерної тематики може визначитися у деяких рисах. Наприклад, у текстах комп'ютерної тематики використання цих елементів має більш чіткі і однозначні межі, ніж у текстах художніх. Далі, експресивність синтаксису текстів комп'ютерної тематики нерідко виявляється за відсутності лексичної експресивності. Деякі елементи експресивного синтаксису (такі, наприклад, як наростання, паралелізм, градація, антитеза) служать оформленню характерної для текстів інституційних дискурсів надфразової єдності і об'єднанню їх в абзаци. Нижче на прикладі наростання й антитези робиться спроба простежити функціонування двох елементів експресивного синтаксису в стилі англословних текстів комп'ютерної тематики.

Наростання (градація, клімакс) належить до прийомів, заснованих на своєрідній синтаксичній композиції вислову. Суть наростання полягає в тому, що кожний подальший вислів (або частина вислову) вагоміше в логічному відношенні і/або сильніше в емоційному плані, ніж попереднє.

The personalization features of the Internet provided by various filters and cus tomization tools have the potential to lead to the 'cyberbalkanization' of the on-line publicsphere into increasingly in sulated groups of like-minded 'interest-based communities' who increasingly know and care more and more about less and less [6]. У цьому випадку наростання здійснюється лексичними

засобами (*increasingly; more and more; less and less*) тобто, за рахунок використання прислівників, розташованих за мірою зростання інтенсивності їх якості. Наростання супроводжується використанням повтору. Повторювані прислівники створюють фон, на якому виразно виступає ряд слів, утворюючих наростання.

Наростання, таким чином, супроводжується тут двома явищами: лексичним повтором і синтаксичним паралелізмом, що також є своєрідним повтором. Цей подвійний повтор сприяє створенню однотипно організованого фону, на якому виразно виступає ряд слів, утворюючих наростання. Крім того, подвійний повтор вносить ритмічну організацію до вислову, вже одним цим виділяючи його серед інших, ритмічно неорганізованих, частин вислову. У наростанні завжди присутній момент емоційної напруги. Це обумовлено самою природою наростання, іншими словами, тим, що найголовніше, найважливіше у вислові повідомляється не відразу, а поступово. І ця поступовість, ця ступінчастість, що примушує читача чекати і передбачати вершину наростання, вже створює певну емоційну напруженість.

Наростання втягує в свою ступінчасту структуру слова, які, здавалося б, не здатні створювати логічне і / або емоційне посилення. Воно нав'язує таким словам контекстуальне значення, робить їх контекстуальними синонімами. Цьому процесу сприяє ритмічне виділення слів, утворюючих наростання [1, с. 74]. Таким чином: емоційність наростання обумовлена самою ступінчастою структурою цього стилістичного виразного засобу: навмисне уповільнення в передаванні найбільш істотної частини вислову, що примушує читача передбачати і чекати вершину наростання, створює емоційне “напруження” градації.

Подібно до наростання, **антитеза** є стилістичним прийомом, що використовує своєрідну синтаксичну композицію вислову. Оскільки антитеза була традиційним синтаксичним засобом текстів інституційних дискурсів минулого століття, вона пояснює, тлумачить явища шляхом зіставлення їх з іншими явищами, фактами, обставинами [1, с. 78]. Антитеза створює контрастну характеристику описаного явища, додаючи елемент зіставлення одного поняття з іншим. Характеристика явища шляхом виділення його полярно протилежних якостей, класифікація фактів за принципом протиставних відносин, – типові для наукової думки.

В наступному прикладі можна побачити пряму та непряму антитезу: **The idea behind a podcast is simple, yet brilliant.** In stead of using portable MP3 players such as thei Pod only for listening to music, new software called i Podderallo wsone to down load pre recorded radio shows on to the devices [5].

Друге речення тлумачить “a simple, yet brilliant idea”. Перша частина другого речення тлумачить “простоту задумки”, а друга – “винахідливість задумки”. Отже це речення тлумачить одне явище шляхом порів-

няння з іншим, залучаючи емотивний компонент. Синтаксичні засоби мовної реалізації експресивності вельми різноманітні і відображають різні рівні мовної системи. Серед них у текстах інституційних дискурсів особливо виділяються, з одного боку, лексичні і синтаксичні явища, з іншого – стилістичні засоби (або стилістичні прийоми), як лексичні, так і синтаксичні за своєю природою.

Наявність комплексних засобів створення емотивності та експресивності англомовних текстів комп'ютерної тематики свідчить про необхідність звернення дослідників до емотиології та когнітивної лінгвістики. Можна зробити *висновок* про те, що стилістичні засоби вербальної реалізації експресивності текстів комп'ютерної тематики передають інтенції автора у більш наочній формі та апелюють до емоцій читача, змушуючи краще обмірковувати викладений матеріал та запам'ятовувати інформацію.

Література:

1. Александрова О. В. Проблемы экспрессивного синтаксиса (на материале английского языка) : Учебное пособие. – М. : Высшая школа, 1984. – 211 с.
2. Комиссаров В. Н. Слово о переводе. – М. : Междунар. отношения, 1973. – 216 с.
3. Рогова М. Д. О некоторых средствах выражения экспрессивности и эмоциональности в учебной литературе // Разновидности и жанры научной прозы. – Москва, 1989. – С. 59-69.
4. Тер-Минасова С. Язык и межкультурная коммуникация. – М. : Слово, 2000. – 360 с.
5. Humphries, S. Podcast'yourworld. [Електронний ресурс] // Christian Science Monitor, December 10, 2004. Режим доступу до статті: <http://www.csmonitor.com/2004/1210/p12s03-stct.html>.
6. Longford, D. Canadiandemocracy hard-wired? [Електронний ресурс] // CanadianIssues, June, 2002. Режим доступу до статті: <http://www.mailarchive.com/brin.../msg28254.htm>.
7. McFedries, P. Parasiticcomputing. December 6, 2001. [Електронний ресурс] Режим доступу до статті: <http://www.wordspy.com/words/parasiticcomputing.asp>.
8. WirelessUniversalSerialBusSpecification, 2005. – 303 p.